Esperanto Verlag Möller & Borm

1-а год. № 3.

Български Есперантистъ

(BULGARA ESPERANTISTO)

Май и Юний, 1907.

ENHAVO:

Ho, alten. . . ! — Rjahovski.
Dum dudekjara vivo de Esperanto.
Diversideaj opinioj pri utilo de Esperanto : I. utiloj de Esperanto, de T. Kanev.
Kroniko (nacia kai internacia).
Bibliografio.

СЪДЪРЖАНИЕ:

На възгоръ. . . ! — Ряховски.
Двадесетгодишния животъ на Есперанто.
Есперанто отъ гледището на разнитѣ идейни течения: I. Заслугитѣ на Есперанто, Т. Къневъ.
Хроника (народна и междунар.).
Библиография.

Redakcio kaj Administracio. Sofio, Bulgarujo.

Редакция и Администрация. София.

ABONPAGO: 1'50 F. (ĜIULANDE).

АБОНАМЕНТЪ: 1 Л. (БЪЛГАРИЯ И СЪРБИЯ).

Печатница „Надежда“ Плѣвенъ. Presejo „Espero“ Pleven.

GAZETOJ ESPERANTISTAJ.

UR EN ESPERANTO — САМО НА ЕСПЕРАНТО:

Esperanta Ligilo. — Печатано съ релиефни точки за слѣпитѣ. — Th. Cart, 12, rue Sufflot. Paris. — 3 fr.

Lingvo Internacia. — Presa Esperantista Societo, 33 rue Lacépède. 33, Paris. — 5 fr. — Kun Liter. Biblioteko — 7·50.

Tra La Mondo. — 15, Boulevard des deux Gares. en Meudon (S. & O). Francujo. — 8 fr.

Internacia Scienca Revuo. — 8, rue Bovy — Lysberg. Genève. — 7 fr.

Espero Pacifista. — G. Moche. 26, rue de Chartres, Neuilly (Seine) France. — 5 fr.

Espero Katolika. — Em. Peltier. S-te-Radegonde près Tours (I et-L) France — 5 fr.

Juna Esperantisto. — Rue Lacépède, 33, Paris. — 2·50 fr.

Internacia Socia Revuo — S-ro R. Louis, 45, rie de Chartres, Paris. — 6 fr.

Foto-Revuo Internacia — Ch. Mendel, 118, rue d'Assas, Paris. — 5 fr.

La Revuo, literatura gazeto kun la konstanta kunlaborado de D-ro Zamenhov.—Hachette & k-io, 79. Bd. St-Germain. Paris. — 7 fr.

ПРОПАГАНДИЧНИ СПИСАНИЯ:

The British Esperantist, unuigita kun The Esperantist. — 13, Arundel street, Strand. Londono. W. Q. — 2 fr. — Kun aldono literatura 4 fr.

Ruslanda Esperantisto. — S.-Peterburg, Bols. Podjačeskaja, 24. Rusujo.—8 fr.

La revue de l'Esperanto. — 26, rue Wissoq. Boulogne Sur-Mer. Francujo. — 0·10 fr. ekzemplero.

La Belga Sonorilo. — S-ro J. Coox, Duffel. Belgujo. — 4 fr.

L'Esperantiste. — Administration de l'Esperantist, Louviers (Eure). Francujo. — 3·50 fr.

Esperanto. — H. Hapler, 8, Rue. Bovy — Lysberg, Genève, Svisujo. — 3 fr.

Germana Esperantisto. — J. Borel, Princenstrasse, 95. Berlin. — 3·75 fr.

Suno Hispana. — Jumenez Loira, Carniceros 3. Valencia, Hispanujo. — 3 fr.

Esperanto — Marich Agoston, Budapesto. IX Üllöi — út, 59, IV. 8.

Polujo. — Pola Esperantisto, 7, Podwale, Lvovo, Aŭstrio. — 2·50 fr.

Svisujo. — Svisa Espero T. Renard, 6, Vieux — Colége, Genève. — 3 fr.

Italujo. — Idealo. D-ro Nalli, Corso Calatafimi, 795, Palermo. — 3 fr.

Bohemujo.—Časopis Českých Esperantistů, Ed. Künhe, 313, Karlovo náměstí, Praha II. 3·75 f.

Hindujo. — La Hindu, D-ro Vaughan, Marikuppam, Mysore state, South India. — 5 f.

Peruo: Antauen Esperantistaj! D-ro F. Villarèol, Apartado, 927, Lima. — 3 f.

The American Esperanto Journal, Eli Station, Boston, Mass. (U. S. A.). — 5 f.

L'Amerika Esperantisto, Oklahoma City, (U. S. A). — 5 f.

BULGARA ESPERANTISTO

Majo kaj Iunio 1907 | Redakcio kaj Administracio de Bulgara Esperantisto. Sofio. | Jaro I-a. | № 3.

HO, ALTEN . . . !

Ho, alten ni iru sen timo, sen staro! . . .
La fin'jam trafota vidigas proskime,
Oleo la dia en sankta altaro
Nin vokas . . . Ni iru, amikoj, sentime! . . .

Tra l'mokoj, insultoj, tra l'homa obstino
Jam anaro nia pasadis fiere
Nun ni pli kuragaj, pli certaj en fino
Stanbardon portadu obstine, espere! . .

La mondo staranta en punkto senmova
Post nia la venko ekkrios suprize . . .
Kaj laudos nin nepoj, kaj la êiopova
Progreso del'mondo vezos paradize.

Ho, alten ni iru sen timo, sen staro! . . .
La fin'jam trafota vidigas proksime,
Oleo la dia en sankta altaro
Nin vokas . . . Ni pasu, amikoj, sentime!

Sofio, Bulgaruj, 8 – V — 07. H. T. Rjahovski.

8 юлий, 1887 — 8 юлий, 1907.

Ето двѣ дати, два полюса на едно двадесетолѣтие отъ живота на Есперанто. И въ тоя низъ отъ дни първия е толкова назадъ останалъ отъ послѣдния, толкова послѣдния се е отдалечилъ отъ първия, че 8 юлий 1907 г. не би могълъ да се познае въ 8 юлий 1887 г. Настоящето не види себе си въ миналото, нито бѫдащего ще се познае въ настоящето. Промѣнитѣ, които стават всѣки мигъ въ всичко сѫ промѣни, които прѣобразяват всичко, което заличават, миналото, за да начертаятъ да изобразятъ бѫдащето. Въ промѣнитѣ на миговетѣ се чеге напрѣдъкъ, и всѣки моментъ отъ тоя напрѣдъкъ е толкова сложенъ, че никакво усилие на човѣка да напише неговата история, или поне да я схване, не би могло да сполучи . . . Ние слѣдователно не чувствуваме куража да пишемъ историята на двадесетогодишното сѫществуване на езика Есперанто, езикътъ чийто успѣхъ надминава въ скоро врѣме очакванията на онія, които го пропагандираха още прѣзъ първитѣ дни на появяването му. Но ако ни запитаха що е Есперанто? — Ние можемъ да отговоримъ само: — прѣкрасенъ езикъ, плодъ отъ усилието на единъ гений, алфата и омегата на езиковото съвършенство. А какъвъ е неговия успѣхъ? — грамаденъ! Ето два отговора които изчерпватъ една тъй сложна история, писана съ усилията на човѣшкия духъ, единъ животъ епоея, мирна, тиха! И тукъ именно ние трѣбваше да свършимъ статията си, ако цѣлта ни бѣше да пишемъ история, такава каквато мнозина знаятъ да пишатъ. А нашата работа не е да пишемъ историята на Есперанто, нито да доказваме езиковото му съвършенство: хиляди страници на хиляди хора, 20 години говорятъ, че той е напълно закрѣпналъ езикъ, пълъ съ прѣлести, каквито никой езикъ подъ небето не притежава—доказватъ, неговото съвършенство, сѫ доказали неговото сѫществуване. Но да доказвашъ, че живия живѣе, струва ни се, че значи да ставашъ смѣшенъ . . . Ние искаме само да нахвърляме редъ мисли, или нѣщо, което би накарало читателя да се замисли; да напомнимъ още, че человѣчеството е гледало и гледа съ голѣмо недовѣрие на новизнитѣ, че то се държи като слѣпецъ въ традициитѣ, въ миналото: мѫчно му е да се учи на ново, страхъ, го е да не бѫде измаменъ. А тази прѣдпазливость до нѣкѫдѣ е полезна, до нѣкѫдѣ е врѣдна: полезна е понеже съ резервираниего си, къмъ новизнитѣ печели врѣме да види, кое е цѣнното, да различи фалшивото често пѫти тъй прѣмамливо, отъ истинското; врѣдна е, защото, както поговорката се изразява, „споредъ сухото изгаря и суровото“, много добри нѣща остават навѣки погребани въ това недовѣрие къмъ новизнитѣ и често пѫти на тѣхна смѣтка живѣятъ тъй фалшиви и отвратителни новини, които съ блѣска си сѫ подкупили, човѣшкото благоразумие и разсѫдителность — това е най-важно за идеитѣ! Но и за този повърхностенъ поглѣдъ малкото мѣсто, съ което разполагаме ни е недостатъчно — трѣбва да ограничимъ числото на редоветѣ си, трѣбва да сгъстимъ мислитѣ въ ограниченитѣ редове. Читательтъ който не ще се задоволи отъ повърхностни погледъ може да мине отъ тамъ, прѣзъ кѫдѣто ние идемъ: много нови нѣща ще има да види, много чудни звукове ще има да чуе.

Ние почваме:

Есперанто, помощния международенъ езикъ е създаденъ отъ руския околистъ Д-ръ Лазаръ Людвикъ Заменховъ, роденъ въ Бейлостокъ, губерния гроднъ. Близо 20 години З. е готвилъ своя езикъ, обработвалъ го е, прѣвеждалъ е на него и чакъ, когато напълно се убѣдилъ, че езикътъ е готовъ въ всѣко отношение и пригоденъ на всѣкакъвъ видъ словесни произведения той се рѣшава да пусгне на свѣтъ първата си брошура

за езика. На 8 юлий, 1887 г. Варшавската цензура разрѣшава на З. да отпечати учебника си. И тоя день не бѣ день на зачатие, нито день на кръщението на Есперанто — 8 юлий бѣ деньтъ, въ който пълно-жизнеспособния языкъ се понесе съ юношески мечти, смѣли безкрайни и се впусна въ живота, влезе въ обществото, което както всѣкога недовѣрчиво къмъ младитѣ, съмнѣващо се въ тѣхнитѣ способности, и неподозиращо силата имъ, — го посрѣщна и съ свойствената си хладина още при първата му крачка се помѫчи да го сразi съ мраза на апатията си, да го отврати отъ живота съ прѣзрѣнието си къмъ новинитѣ. Хората слѣдователно имаха куража да отричатъ жизнеспособността на езика, имаха сила да ругаятъ привърженицитѣ му, но нѣмаха малко много добра воля и благородство, за да употрѣбятъ нѣколко часа надъ него, и слѣдъ като видятъ туй, което не сѫ виждали да заявятъ съ гордость своето мнѣние, което може да се съдържа само въ единъ утвърдителенъ отговоръ. Не е чудно слѣдователно, че този пълъ съ претенции на съвършенство и лесната езикъ при такова отношение на обществото, къмъ всичко ново 10 години имаше много малъкъ успѣхъ, и едва послѣднитѣ 10 години отъ двадесетолѣтието той спечели милиони послѣдователи Прѣзъ тѣзи 20 години той прѣживя толкова, колкото много езици отъ вѣковна възрасть не сѫ прѣживѣли.

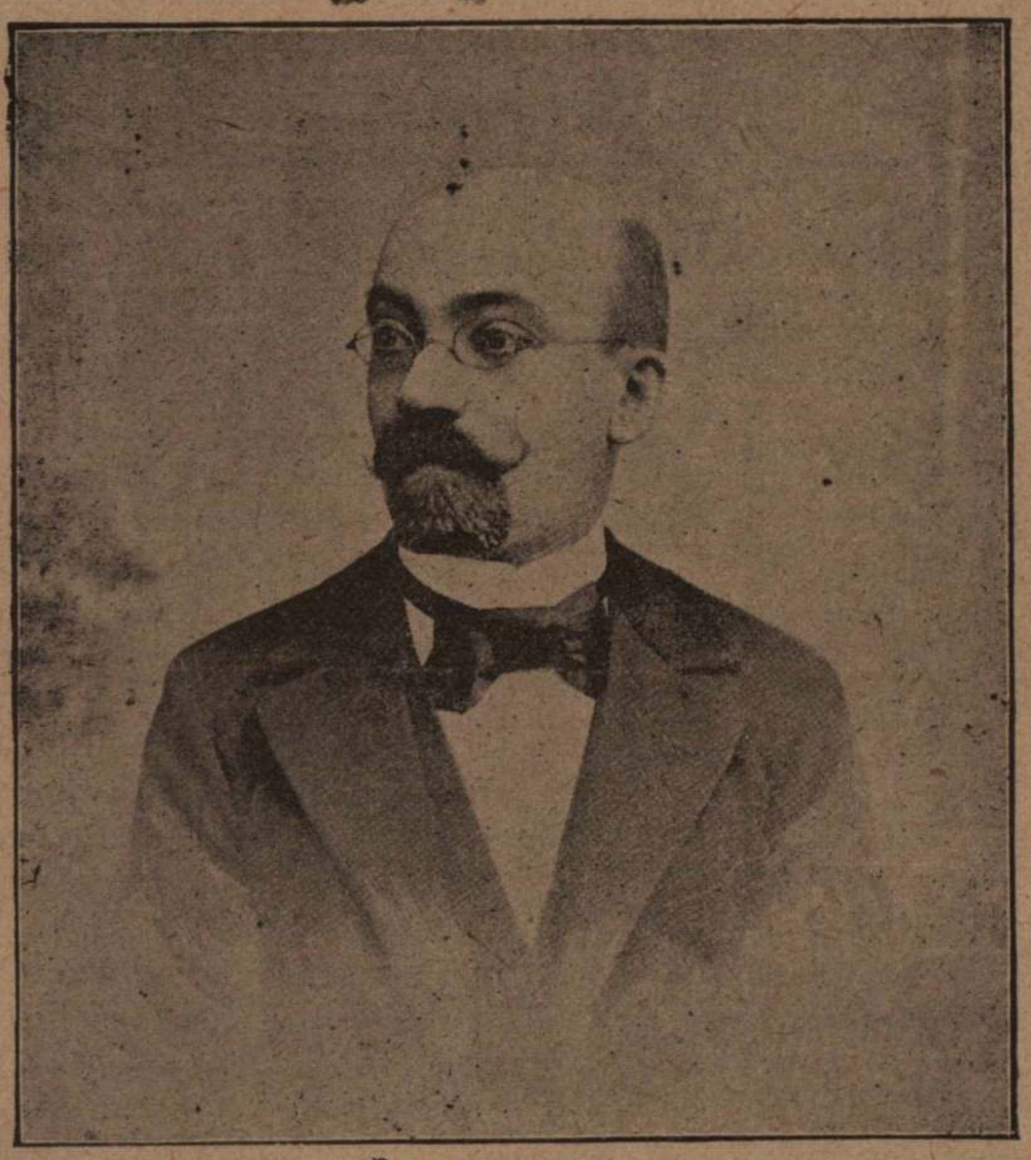

Заменховъ.

* * *

По врѣмето когато излизаше отъ печать съчинението на З., засѣдаваше американското философско дружество. Въ програмата му се личеше въпроса за международния езикъ. Заменховъ праща първия си учебникъ на дружеството и то побързва да се произнесе: Есперанто въ всѣко отношение дава по-рационалното разрѣшение на въпроса — . . .“ Отговоръ, какъвто, се види, въ голѣма резерва. Отпослѣ мнозина учени, лингвисти и философи съ всѣсвѣтска извѣстность се произнесоха за въ полза на Есперанто, нѣкои отъ тѣхъ станаха и негови ревностни пропагандатори. Въ първитѣ личатъ имената, като Тостой Франуа Копе, Марселинъ Бертело, Ернестъ Навиль, Аделсолдъ, Шарлъ Мерай, математикътъ Остваль и мн. др., но числото на учители, офицери и търговци бѣ и е най-голѣмо; нетрѣбва да се забравя тоже, че поради своята лекость езика брои и една армия отъ хора съ основно образование. Този успѣхъ, както се изразява Е. Навилъ, е „необикновенъ“. Ако прибавимъ при това, че Есперанто има официалната подръжка въ Перуанската република, благоволението къмъ себе си на Английския кралъ, Испанската кралица Гръцкия кралъ, Руманската кралица, че много министри сега, или бивши влизатъ въ пропангандически групи, че едно научно дружество отъ Есперантисти, което брои вече стотици свои членове видни учени или любители на науката подъ подчтеното прѣдседателство на Ернестъ Навиля. Освѣнъ това много интернационални туристически и др. дружества го прѣпоржчватъ за употрѣблението отъ свои членове: Туринъ клубъ съ 300,000 члена; Международната асоциация на музикантитѣ артисти, Християнското дружество на старателитѣ отъ 4,000,000 и др. и това сѫ факти, при които може да се добави, че есперанто се изучава вече и отъ слѣпитѣ въ много институти, които го лесно усвояватъ, и охотно възприематъ, понеже 10 пѫти по-ефтини книги имъ дава за прочитъ, отколкото националния езикъ, който тѣ знаятъ. Нѣколко библиотеки отъ съчинения по Есперанто за слѣпцитѣ вече говорятъ най ясно за широкото му разпространение между тѣхъ. Но тази епоха отъ 20 години, която ние наричаме пропагандична и, която подготви нова ера за Есперанто има три [1]) периода: *Руски периодъ*, прѣзъ който Есперанто се разпространява изключително въ Русия. Прѣзъ тоя периодъ Есперанто има за писатели въ Русия Кофманъ, Герне, Зиновиевъ, Постниковъ, Огрговски и Пр. прѣзъ този периодъ ние намираме работници за Есперанто и въ други държави: Вашниевски и Грабовски въ Полша; Ейнстейнъ и Тромпегеръ въ Германия; Ниленъ и Лагге въ Швеция. Но тѣхната дѣйность твърдѣ плодовита за обработката на самия езикъ, ги остази безъ послѣдователи за дълго въ отечест-

* * *

1) Dr Bein (рѣчь въ първия конгресъ по Есперанто, **Lingvo Internacia**, 1905 г. стр. 373 — 377.

вата имъ. Този периодъ е периодъ на сражение на първитѣ пионери противъ човѣшката индиферетность и недовѣрие. Важенъ е този периодъ за езика много: славянскитѣ автори внееоха свободния и естествения редъ на думитѣ, логичното нареждание на фразитѣ въ международния езикъ, качества, които въ виша степень сж характерни за славянскитѣ езици. Отъ тѣхъ послѣ се учеха писателитѣ отъ неславянскитѣ народи. Слѣдъ тоя периодъ настжпва *Французския периодъ*. Неуморимия филологъ L. Beaufront за когото може да се каже, че кодифисцира Есперанто съ своитѣ съчинения: La gramaire de la langue

L. Beaufront

Esperanto и Le comentaire sur la langue Esperanto, сполучи слѣдъ 10 годишно работение да основе Французското Дружество за пропагандирание на Есперанто и в. L'Espèrantiste, органъ на дружеството отъ 1898 година Освѣнъ него сж работили още и T. Cart, неуморимия професоръ е познатъ на всички Есперантисти по своитѣ добри помагала по Есперанто и усилената му пропаганда между слѣпитѣ. Други работници въ Франция сжщо тъй извѣстни Ш. Мерай, C. Bourlet, P. Frucier и др. Слѣдъ французския периодъ, иде оня на *всесвѣтското разпространение на Есперанто*. Прѣзъ него периодъ България въ първитѣ му години държеше по численость на есперантиститѣ си трето мѣсто. Въ насъ се започна първото илюстровано списание по Есперанто в. Rondiranto. И макаръ, че ние до сега нѣмаме едно сравнително непогрѣшно ржководство по езикътъ въ насъ има есперантисти, които въ много отношения могатъ да се мѣрятъ съ чужденцитѣ пропагандатори. Или както бѣ се изразилъ редактора на Tra la Mondo българитѣ съ гордостъ могатъ да кажатъ, че тѣ „очевидно вървятъ напрѣдъ прѣдъ народитѣ въ Балкански Полуостровъ“. Но разбира се, че въ първитѣ пионери на Есперанто въ насъ не може да се търси разбирането на идеята, която тѣ пропагандиратъ нито може да се иска отъ тѣхъ знанието на езика, който разпространяватъ: Хр. Поповъ, Г. П. Орѣшковъ, Н. Д. Ковачевъ, Богдановъ, К. Мирски, П. Поповъ, Т. Къневъ, Г. Атанасовъ ще си останатъ вписани въ историята на Есперантизма въ насъ, но отъ мнозина отъ тѣхъ неможе да се дири друго освѣнъ едно криво сващание на есперантизма. Сигналътъ на пълното сващание на Есперантизма се даде въ насъ прѣзъ 1904 год., когато начело на движението се появиха лица запознати съ нѣколко езика. лица, които познаваха литературата за международния езикъ не само отъ учебницитѣ на Др-ъ Заменховъ. И отъ него врѣме именно се почна нова ера въ разбирането на идеята за единъ помощенъ международенъ езикъ въ насъ, разбирание, което има за резултататъ многобройнитѣ симпатии, съ които започна да се ползва езика и въ по-настрани стоящитѣ отъ движението кржгове: офицери, учители, професори, сждии, адвокати и пр. пр. Въ сжщото врѣме, когато Есперанто започна да се пропагандира въ насъ съ кривото сващане на идеята за международенъ езикъ странитѣ, като Англия, Америка, Германия и др. стоя-

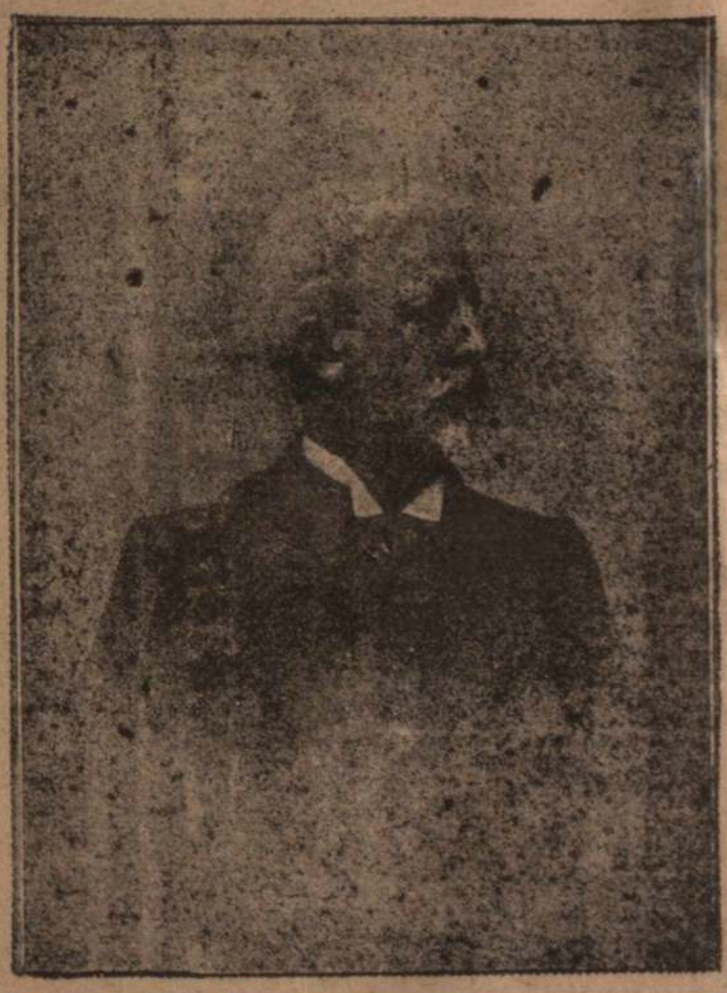

T. Cart.

ха на страна. Причината, както казахме бѣше кривото разбирание на идеята и, когато прѣзъ 1900 година се основа Dèlègation pour l'adoption d'une langue auxiliaire internationale и застанаха на чело на делгеацията двамата професори L. Couturat и M. Leau, отъ които първия въ книгата си Pour la langue internationale (отъ 2 коли съ петигенъ наборъ) даде ясно отчертание на идеята, езика Есперанто, и частно идеята, започнаха да печелятъ свои привърженици и въ по-

мѣнатитѣ по горѣ страни. Днесъ ние съ радость констатираме че сме надминати десеть пѫти отъ ония държави, които и помисъль не сѫ имали да изучаватъ и пропагандиратъ Есперанто, но тази радость е скърбь за националното ни честолюбие, и ние бихме желали да видимъ нашето правителство, нашия държавенъ глава, и нашитѣ многобройни адепти и апробанти съ по голѣма енергия въ разпространението на Есперанто. Туй, което направи министра на войната въ Франция за Есперанто прѣдсѣдателя на Перуанската република, Японския бившъ министръ и др. се надѣемъ да бѫде направено и у насъ. И съ частнитѣ усилия на отдѣлнитѣ личности и на официална подръжка, ние вѣрваме България пакъ така да тръгне въ първитѣ редове на Есперантското движение. Днесь, когато периодическия печатъ на Есперанто брои 15 специални списания, и стотина пропагандически органи, стоеното на страна отъ есперантското движение е най-малко пристѫпна индифирентность. Ние ще завършимъ бѣлѣжкитѣ си съ думитѣ на 90 годишния швейцарски философъ Ernest Navil: „Запознайте се съ Есперанто, и ако бий додите до сѫщитѣ заключения до които съмъ дошелъ и азъ изучете го, увѣщавайте и другитѣ да го изучатъ и по такъвъ начинъ вие ще служите на едно добро и велико дѣло“.

Теодоръ Пѣевъ

8 юлий е деньтъ, въ който по цѣлото земно кълбо, гдѣто има есперантисти ще се отпразнуватъ скромни юбилеи за Есперанто, той е деньтъ навѣрно, въ който Руси, Японци, Китайци, Сърби, Турци, Англич., Французи и пр. пр. народи ще си напомнятъ, колко трудности сѫ трѣбвали да прѣодолѣятъ догдѣто накаратъ хората да разбератъ само що значи изкуственъ международенъ езикъ, и какво-печели отъ него всѣка нация; той е деньтъ, въ който единъ гений заслужено ще бѫде аклamиранъ съ тържествено ура и vivu Zamenhov, vivu la unuaj pioniroj de l'lingvo Internacia!!

Есперанто отъ гледището на разни идейни течения.

Въ този дѣлъ ние ще помѣстяме статии, въ които ще се изказватъ мнѣния на прѣдставители отъ разни идейни течения, като какъ гледатъ тѣ на Есперанто. Втората статия ще бѫде: Есперанто и Патриотизма.

Радакцията.

Заслугитѣ на Есперанто *).

Никой не може да отрича практическитѣ облаги отъ единъ, наистина, международенъ езикъ, възприетъ отъ учения и търговско-индустриалния свѣтъ за нуждитѣ му въ международнитѣ отношения. Много се е говорило и писало по този въпросъ. Нуждата отъ международенъ езикъ се

*) Насъ ни е прятно да съобщимъ на читателитѣ си, че авторътъ на настоящата статия, г-нъ Т. Къневъ, единъ отъ основателитѣ редактори на Rondiranto, ще има възможность отъ врѣме на врѣме да напише нѣщо и за нашитѣ читатели. Нашитѣ благодарности на отличния ни сътрудникъ. Редакцията.

съзнава отъ всички и по принципъ се признаватъ облагитѣ отъ единъ такъвъ езикъ. Обаче спорната страна на въпроса се състои въ това: кой езикъ да се приеме за международенъ, на какви условия трѣбва да отговаря той, възможно ли е едно всеобщо употрѣбление на подобенъ езикъ, билъ той изкуственъ или живъ и пр. и пр. Обаче, за онзи, който е запознатъ съ Есперанто, всички тѣзи въпроси сѫ разрѣшени отлично, понеже този езикъ отговаря на всички необходими условия, изисквани за единъ международенъ езикъ. На есперантиститѣ сѫ извѣстни сѫщо и практическитѣ ползи, които принася той и които биха били много по-чувствителни, ако езика бѣше приетъ универсално, като помощенъ международенъ езикъ.

Ала покрай практическитѣ, или тъй да се каже материални облаги, Есперанто допринася и материални заслуги.

Извѣстни ни сѫ враждитѣ, които сѫ сѫществували и сѫществуватъ въ днешнитѣ културни врѣмена, между народитѣ; вражди, които водятъ началото си било отъ разни исторически събития, било отъ политически или други причини. Естествено е, че при враждебни настроения и отношенията между народитѣ сѫ враждебни. Въ миналитѣ врѣмена, когато народитѣ сѫ живѣли изолирано, враждебнитѣ отношения не сѫ указвали голѣмо влияние върху икономическото развитие на народитѣ дотолкозъ, доколкото тѣ не сѫ били съпровождани съ кървави и опустошителни разпри; ала днесъ, когато икономически народитѣ зависятъ едни отъ други, враждебното настроение на едни спрѣмо други е гибелно и злѣ се отразява върху вѫтрѣшното развитие на народитѣ. Ето защо, виждаме просвѣтения умъ на човѣчеството да се движи отъ идеи за миръ и сдружение между народитѣ; идеи, които мѫчно напрѣдватъ, спѣвани отъ много причини. До гдѣ сѫ отишли тѣзи идеи, се вижда отъ самия фактъ, че и правителствата на разнитѣ държави се свикватъ на международна конференция за миръ. Но за да успѣе миролюбивата идея трѣбва да се изкоренятъ причинитѣ, които пораждатъ размирицитѣ, т. е. враждитѣ между народитѣ. Есперанто, като езиковъ инструментъ по-съвършенъ отъ всички други и възприетъ универсално между народитѣ, би могълъ да даде възможность на хората отъ разни нации да се сношаватъ безъ трудность, да се запознаятъ, да се сближатъ, да вникнатъ по-добрѣ въ сѫщностьта на взаимнитѣ си интереси и, отъ довчерашни враждебно настроени едни спрѣмо други, да станатъ искрени приятели. Разбира се, че той, като всѣки езикъ, несъдържащъ никакъвъ етиченъ елементъ, би билъ орѫдие и въ рѫцѣтѣ на злосторнитѣ замисли, на които се противопоставятъ миролюбивитѣ замисли на народитѣ.

Кой есперантистъ не е изпитвалъ онѣзи братски чувства спрѣмо своя съидейникъ, живущъ хиляди километри далечъ отъ него (когото никога не е виждалъ, но когото познава благодарение на Есперанто), когато се сношаватъ и третиратъ разни въпроси, интересующи и двамата; кой есперантистъ не е изпълвалъ съ най-голѣмо удоволствие порѫчката на нѣкой свой задатлантически приятель, относително добиване нѣкои свѣдѣния или каквото и да било друго. Ала тѣзи заслуги се проявяватъ въ много по-висока степень, когато човѣкъ се намира въ чужбина, незапознатъ съ езика на страната. Тамъ между своитѣ приятели-есперантисти — той се чувствува като между свои; за него сѫ чужди неприятноститѣ и трудноститѣ, които се срѣщатъ отъ всѣки странникъ незапознатъ съ езика и нравитѣ на страната; всички се стараятъ да му услужатъ, всички се надпрѣварватъ да изразятъ своитѣ чувства на прѣданность и любовь спрѣмо него и спрѣмо дѣлото, на което служатъ. . . Братскитѣ и приятелски отношения между делегатитѣ отъ цѣлия свѣтъ на двата конгреса по Есперанто въ Булонъ-сюръ-меръ и въ Женева, па вѣрвамъ и на този въ Кембриджъ, сѫ още едно доказателство за моралнитѣ заслуги, които Есперанто може да принесе на човѣчеството.

Ето защо, дългъ се налага на всѣки културенъ човѣкъ, желающъ възцаряването на благотворителния миръ между народитѣ, да пропагандира Есперанто между широкитѣ маси и съ това да имъ даде възможность по-лесно да вникнатъ въ душитѣ си едни други и по-ясно да видятъ дѣ сѫ тѣхнитѣ интереси и въ що се състои истинското щастие на народитѣ.

Калоферъ, 15 май 1907 година.

Т. Къневъ.

ХРОНИКА

Къмъ българскитѣ есперантисти. За да може заслужено да бѫде оправдано името на списанието на Български Есперантистъ, избраната на 24 септември комисия по уреждането на едно пропагандическо общо българско списание моли есперантиститѣ отъ ония градове, които до сега нѣматъ свои кореспонденти и съвѣтници по издаването на списанието и неговото уреждане въ най-скоро врѣме да ни посочатъ лица, които биха могли да бѫдатъ такива. Освѣнъ списъка на ония,

чиито имена сѫ отпечатани на 3-та стр. на корицитѣ на списанието ни, ние имаме още и слѣднитѣ *нови кореспонденти*:

Русе — г-нъ А. Илиевъ,
Харманлии — г-нъ С. Кириловъ,
Варна — г. г. Щ. Атанасовъ и С. Минковъ,
Батакъ (Пещерско) — г-нъ П. Тошковъ,
Вратца — г-нъ Ив. Тодоровъ,
Казаклъкъ — г-нъ Ан. Едревъ,
Хасково — г-нъ К. Сивриевъ.

А въ градоветѣ, въ които нѣмаме кореспонденти, се умоляватъ нашитѣ съидейници да ни посочатъ такива, за да можемъ да уредимъ една по-силна пропаганда за въ полза на езика, който на западъ силно напрѣдва.

Нови прѣмии и отстѫпки за прѣдплатилитѣ ни абонати. Освѣнъ обявенитѣ на 3 стр. отъ корицитѣ на сп. ни премии, читателитѣ, които още не сѫ се абонирали на илюстрованого списание Tra la Monbo могатъ да ее абонирать, за двѣтѣ списания изедно за 8 л. вм. 9.

2. Pour la langue Internationale par L. Couturat се праща срѣщу 5 ст. порто всѣкиму, който знае френски или нѣмски. Бѣлѣжития френски професоръ съ едно небивало убѣдително краснорѣчие говори за възможностьта на единъ изкуственъ международенъ помощенъ езикъ.

3. 200 картички подаръкъ отъ г-нъ Миленковъ ще раздадемъ безплатно на 3 и 4 стотина наши прѣдплатили абонати. Картичкитѣ съдържатъ есперантски текстъ.

4. Пълно ржководство по Есперанто съ два рѣчника бълг. — есп. и есп. — бълг. вм. 2·60 за абонатитѣ ни — 2 лева.

5. Първи уроци по Есперанто вмѣсто 40 ст. — 30 стотинки.

6. Еволюция на международния езикъ отъ И. Давидовъ вм. 50 ст. — 30 ст.

7. Разрѣшенъ въпроса отъ Хр. Раховски — 15 стотинки.

8. Изъ освобождението на България, картина съ маслени бои, прѣкрасно изработена отъ художницитѣ Н. Каранешевъ и Хр. Кабакчиевъ — 2·50 лв. Картината се изработва въ странство и на прѣдплатилитѣ ще струва споредъ обявената цѣна вм. 3·50 лв., когато излѣзе. Заслужава да краси всѣки домъ. Форматъ 85 на 66.

9. Пѣсни, стихове отъ Р. С. Тошкинъ за нашитѣ абонати 5 екз. — 2 лв., отдѣленъ екземпляръ по 60 ст. — продажната цѣна на книгата е 90 ст. (Книгата е особено добрѣ прѣпоржчена отъ сп. „Ново Общество“ и „Българска Сбирка“).

Освѣнъ това редакцията ни е взѣла всички мѣрки да намѣри магазини, хотели, ресторации и пр. и пр. заведения, които биха се съгласили да правятъ отстѫпки на нейнитѣ абонати, за тази цѣль редакцията ни мисли да издаде лични карти за абонатитѣ си, за да могатъ да се ползуватъ отъ направенитѣ имъ отстѫпки.

ВАЖНО! „Български Есперантисгъ“ прѣстава да излиза до рѣшението на конгреса на българскитѣ есперантисти, който ще стане на 5 августъ въ гр. В.-Търново.

GRAVA! „Bulgara Esperanristo“ ĉesas eliri ĝis decido de kongreso de l'bulgaraj esperantistoj, kiu okazos je la 18/VIII en Tirnovo.

БИБЛИОГРАФИЯ — BIBLIOGRAFIO

En tiu ĉi fako ni citos ciujn riĉevitajn de ni verkkojn, kaj ilin rekomendos laŭ ilia valoro kaj indeco al niaj legantoj.

1. Esperanta Sintakso, отъ Paul Fruictier, цѣна 1·50 лв., е написанъ отъ дългогодишния редакторъ на Lingvo Internacia. Всѣки, който е що-годѣ запознатъ съ Есперанто и иска да си изработи единъ безпогрѣшенъ стилъ, трѣбва да го изучи. На български е прѣведенъ отъ г-нъ В. Баджаковъ и Хр. Раховски. Въ иднитѣ номера ще направимъ извадки отъ неиздадения прѣводъ.

2. La granda vortaro franca — Esperanta. Тоя рѣчникъ излиза въ формата на нашето списание, съ много по-дребенъ шрифтъ и ще се състои отъ 2000 стр. Всѣка дума въ текста се пояснява съ типична фраза; текста е прѣпълненъ съ много синтаксични и граматични пояснения. До 1 октомври (н. с.) рѣчника струва 18 л. прѣдплатени, слѣдъ тази дата цѣната му се възкачва на 30 л. — цѣна на подобни издания.

3. Une heure d'Esperanto отъ Th. Cart. Тази пропагандична комедийка е прѣведена на български отъ г-ца В. Юрданова и наскоро ще бѫде издадена. Надѣемъ се, че българското издание ще има сѫщия успѣхъ, както и френското, за прогреса на Есперанто. На френски струва 50 ст., а на български ще струва само 40 ст. и ще се продава за пропагандически цѣли.

4. La benkoj de la promenejo, отъ I. Iouy (монологъ), декламиранъ отъ Кокленъ Младий въ Comedio franca — 20 ст.

5. La kalendaro (оригинално) отъ Paulo Langyel — 30 ст.

6. Prila homa radiado (оригинално), отъ ректора на Дижонския университетъ Émile Boirac — 25 ст.

7. Du biletoj, едноактна комедийка отъ Florian — 40 ст.

8. Esperanta Frazlibro de l'Turisto, изъ годишната книга на 300,000-то дружество Турингъ-клубъ — 50 ст.

9. L'Esperanto, ses raison d'être, sa structure, resservices, sa diftusion, отъ L. de Beaufront — 30 ст.

10. Esperanta Radicaro и Clet-Répertoire du radicaro, първото отъ Th. Cart, а второто отъ Em. Robert и двѣтѣ струватъ 1 лв.

Горнитѣ съчинения могатъ да се доставятъ направо отъ фирмата, или чрѣзъ редакцията ни. И въ двата случая къмъ означената цѣна се прибавя 10 % за пощенски разноски.

Kristanaj pregoj por blinduloj, издание на г-ца Adria Tellini, Udine, San-Rocco, Italujo, — 50 ст. Съчинението е написано по релефната азбука на Браилъ. Издателката готви редъ съчинения за нещастнитѣ слѣпци.

(Sekvos).

Lumo, monta revuo por la lingvo internacia Esperanto. Organo de l'V.-Tirnova Esperantista grupo „Lumo“. Jaro I-a № 6. Българския есперантизмъ влиза въ нова фаза подъ своеобразното ржководство на търновскитѣ есперантисти. До сега и да сж сѫществували нѣкои враждебности между едни есперантисти и други, тѣ, обаче, оставаха непознати на европейцитѣ; за тѣхъ се позагатваше само въ българския текстъ на есперантскитѣ издания. Такова благоразумие г-да търновскитѣ есперантисти считатъ вече за излишно. Съ него се не достига цѣлта имъ. За доказателство нека читательтъ прочете края на есперант. ската Kroniko въ разгледвания брой отъ органа имъ. Да, търновскитѣ есперантисти, една група отъ 10—20, та нека и 100 души, иматъ вече свой печатенъ органъ! Нѣщо като есперантско партизанство. Види се, тѣхнитѣ интереси, като есперантисти, не сж еднакви съ ония на другитѣ български есперантисти. . .

Но по мимо злобата имъ и старанието имъ да цѣпятъ българскитѣ есперантисти на партии, какъ стои работата на Есперанто въ тѣхнитѣ ржцѣ? Не много добрѣ! Тоя пръвъ тѣхенъ печатенъ брой (по-рано „Lumo“ е излизалъ литографиранъ) съдържа много грѣшки и то не печатни, а главно отъ слабо владѣние на езика.

Напр. въ възванието си „Al nia legantaro“ редакцията вжтрѣ въ 19 реда блѣснува съ 4 важни грѣшки. 1. Estas bezone rimedojn вм. rimedoj; 2. Bulgare-esperantan revuon вм. Bulgara-esperantan revuon; 3. Fremdlandujo вм. Fremdlando; 4. Pligrandigi la abonpagon je 3·50 fr. вм. ĝis, per, de 3·50 fr., споредъ смисъльта, която искатъ да прѣдадатъ. Прѣдлогътъ je се употрѣбява само тамъ, гдѣто не може да има двусмисленость.

Въ отдѣла „Kroniko“ редакцията пише: 1. Unuigi ĉiujn bulgarajn esperantistojn en unu organizeco вм. organizajo; 2. Estas dezirinde por ke oni forĵetu вм. dezirinde forĵeti; 3. Ludigas = разиграва вм. mokas = усмива, подиграва; 4. Estas bezone propagandon вм. propagando; 5. Ni konsilas la redaktorojn por pripensi вм. безъ por; 6. Pripensi sur sia afero вм. pri sia afero; 7. Ne estas poveble вм. eble; 8. Estas disrigardinta вм. ekzamenis; 9, 10 и 11. Komitano, konogreso, elernanta вм. Komitatano, kongreso, ellernanta.

Отдѣлътъ „Kio Ajn“ изглежда да е писанъ пакъ отъ редакцията, понеже въ него владѣе сѫщия стилъ. Тука срѣщаме: 1. En la kies regnado вм. en kies regado; 2. Klerigeco kaj bibliografieco вм. Klereco kaj literatureco; 3. Alte levigintaj ĝin вм. Alte levinte ĝin; 4. Popolo, kiuj... вм. Popolo, kiu... или Popoloj, kiuj... 5. Redacio вм. Redakcio.

Въ отдѣла „Bibliografio“ редакцията употрѣбява нарѣчието tro вм. tre.

Сътрудницитѣ не остават назадъ отъ редакторитѣ въ изопачаване на нещастния Есперанто. И най-напрѣдъ да разгледаме прѣведения отъ Х. Хараламбевъ разказъ „Je nova jaro“. Г-нъ Хараламбиевъ е душата на търновското есперантско цѣпение и сега е прѣдседатель на групата „Lumo“. A tout seigneur tout honneur!

— Какво значи ĉiame, nune и poveble — ще попита нѣкой есперантистъ, като прочете тоя разказъ.

— А бе, то знчи сѫщото, каквото и ĉiam, nun и eble — ще каже г. Х-въ.

— Ами защо тогава употрѣбявате такива, тъй да се каже, нарѣчия въ квадратъ?

— Е, за отличие отъ другитѣ, Jes!

— А какво значи intere la konsiloj?

Тука вече никакво извъртание нѣма да помогне.

Други перли отъ сѫщия разказъ: 1 и 2. Por teruregо de l'maljunulino Dobri вм. Pro teruregо de l'maljunulo Dovri; 3. Tiu Elenka lin disami вм. Ke tiu Elenka ĉesu lin ami; 4. Li elvokis la maljunulinon por redoni la leteron вм. por repreni la leteron.

Въ отдѣла „Humorajoj“, отъ г. Актарджиевъ, е казано: 1. En la granda salono estis ĉirkaŭ sesdek pordoj вм. la granda salono havis ĉirkaŭ sesdek pordojn; 2. Ĉiuj (junuloj) starigis mutaj вм. mute. Освѣнъ това, отъ казаното тамъ излиза, че Mark Twain признава да е сѣдналъ върху жгъла на масата, което не е яко, вѣроятно; тука сигурно се има грѣшка въ прѣвода.

Има още много какво да се каже по занимающия ни въпросъ, но . . . излишно ще е да продължаваме. Ще кажемъ само, че и корицитѣ на списанието не сѫ пощадени. Именно на стр. 2-ра, редъ 3, 4 и 15-й; на стр. 3-та, редъ 15 и 23-й и на стр. 4-та, редъ 2, 5 и 8-й съдържатъ погрѣшки, които, надѣемъ се, г-да редакторитѣ сами ще намѣрятъ, безъ изрично да ги указваме.

Ряховски.

Нашитѣ настоятели и спомощници по издаването на органа сѫ:

София.
Н. Д. Ковачевъ, банкеръ, ул. Трапезица № 4.
С. Н. Петковъ, ул. Санъ Стефано, 26.
Ив. Брадиновъ, Булевардъ Дондуковъ, 22.
Г. Николовъ.
Ат. Ивановъ, гарата.
Ив. Карагьозовъ.
Н. Николаевъ.
Сергей Денковъ.
Ал. Стоиловъ, (фотография Карастояновъ).
Хр. Т. Ряховски.
Я. Янковъ.
Н. Славчевъ, Богомилъ, 43.

Шуменъ:
Поручикъ Ил. Силвестриевъ.
Ил. Теодоровъ, ул. Кѫдиева.

Силистра:
И. Давидовъ.

с. Чипоровци:
Ал. Георгиевъ.
П. Д. Султановъ,
Г. Миловъ.
М. Георгиевъ.

Вратца:
Ив. Георгиевъ.

Пловдивъ:
Г. П. Орѣшковъ.

Кюстендилъ:
Ат. Вѫгляровъ, у-ль

Севлиево:
Ив. К. новъ Христовъ
Хр. Златевъ.
М. Сарафиновъ.

Плѣвенъ:
Ив. Х. Кръстановъ.

Т.-Пазарджикъ.
Ив. Андоновъ.

Къмъ абонатитѣ.

Просимъ извинение отъ г. г. абонатитѣ си за забавата на органа, което стана по независящи отъ насъ причини.

Редакцията.

ЕСПЕРАНТСКИ ЗНАЧКИ

МОДЕЛЪ „GASSE"

Доставятъ се отъ редакцията малкитѣ значки срѣщу 60 ст., а голѣмитѣ — срѣщу 1 лв. прѣдплатени. На групитѣ се прави отстжпка при покупка на по-голѣмо количество.

BULGARAJ KOMERCISTOJ UZANTAJ ESPERANTON EN SIA KORESPONDADO INTERNACIA.

1) D. Karaivanov, presisto, libristo en urbo Pleven.
2) K. K. Avramov, komercisto, urbo Plevno.
3) Pano Jordanov, komercisto, V.-Tirnovo.
4) D. Kančev, rentulo, Šumeno.
5) Jonko Davidov, komercisto, Silistra.
6) A. Georgiev, v. Ciprovec.
7) G. P. Oreškov, makleristo, Plovdiv.
8) N. D. Kovačev, bankiero, Sofio.
9) A. Edrev, Kazanlik.

(La adresoj de niaj abonintoj komercistoj estos presataj unufoje senpage en nia gazeto).

ВЪ ПРИГОТОВЛЕНИЕ!

1) Есперанто-Български ръчникъ, отъ Й. Давидовъ.

2) Пълно ржководство по Есперанто за малоуки българи, отъ Хр. Т. Ряховски.

3) Българо-Есперантски ръчникъ отъ Г. П. Зографски.

ESPERANTISTOJ,

dezirantaj intersangi ilustritajn postkartojn, gazetojn kaj markojn:

1) S-ro Iv. H. Krestanof, Plevna ili Orchanie, — (ankaŭ intersangi esp. gazetojn kaj konigi kun diverspopolaj skribojoj. Ĉ. T. R.).

2) S-ro N. Slavčev, „Bogomil", 43, Sofio.

3) S-ro Hr. Totkov, Kazanliko.

4) S-ro Petro V. Teškov en Histoire Batak.

5) S-ro N. H. Krestanof, Orchanie.

ПРОПАГАНДИЧНИ БРОШУРИ:

1. Разрѣшенъ въпросъ отъ международна важность, отъ Хр. Т. Ряховски, ц. 25 ст.

2. Еволюцията на международния езикъ, отъ г-нъ И. Давидовъ, ц. 50 ст.

3. Есперанто единственото вѣрно разрѣшение на въпроса за спомагателния международенъ езикъ, отъ L. de Beaufront, ц. 15 ст.

4. Необходимостьта отъ международенъ езикъ и разрѣшението й чрѣзъ Есперанто, отъ П. Поповъ, ц. 10 ст. (изчерпано издание).

5. Рѣчниче, граматика, наставки и прѣдставки, изд. на клуба Stelo Пловдивъ, ц 10 ст.

Излезе отъ печатъ брошурата

Хипнографътъ и неговото употрѣбление.

Доставя банкерската кантора Н. Д. Ковачевъ, София. Гледайте арѣмитѣ за нашитѣ арѣдилатили абонати.